

KOSTÝMY

pro **ORIENTÁLNÍ** **TANCE**

IVA CZYŽOVÁ
A KOLEKTIV

výtvarný
kurz

 GRADA

KOSTÝMY

pro **ORIENTÁLNÍ** **TANCE**

IVA CZYŽOVÁ
A KOLEKTIV

Kostýmy pro orientální tance

Iva Czyžová

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, Praha 7
obchod@grada.cz, www.grada.cz
tel.: +420 234 264 401, fax: +420 234 264 400
jako svou 4984. publikaci

Texty Iva Czyžová, Hana Kupková, Olga Kendall
Fotografie na obálce Daniel Král
Fotografie v knize Jiří Tvaroh www.jiritvaroh.cz, Daniel Král www.kral-production.cz
Benjamin Arthur, Andre Elbing, Ivan Janota, John Beer, Václav Pancer, Václav Kořínek,
Daniel Pavlík, agentura Stillmodels a soukromé archivy tanečnic
Kresby Iva Czyžová
Sazba a grafická úprava Marcela Veličková
Návrh grafické úpravy a obálky Marcela Veličková
Odpovědná redaktorka Ing. Jana Minářová

Počet stran 112
První vydání, Praha 2012
Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.

© Grada Publishing, a.s., 2012
Cover Design © Zuzana Brečanová, 2012

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

*Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **restně stíháno**.*

Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků.

ISBN 978-80-247-4350-9 (tištěná verze)
ISBN 978-80-247-7235-6 (elektronická verze ve formátu PDF)
ISBN 978-80-247-7236-3 (elektronická verze ve formátu EPUB)

obsah

úvod	7		
přehled tanečních stylů	10		
 FOLKLÓRNÍ STYL	10		
Baladi	10		
Saidi	12		
Khaleegy	14		
Melaya leff	16		
Núbijský tanec	18		
Ghawazee	20		
Hagalla	22		
Shaabi	24		
Shamadan	26		
 KLASICKÝ ORIENTÁLNÍ STYL	28		
Klasický orientální tanec	28		
Pop orient	32		
 FUSION	34		
Fusion + tanec fantazie	34		
Bollywood	36		
Tribal (ATS)	38		
Tribal fusion	40		
 TANEC S REKVIZITAMI	42		
Tanec s rekvizitami	42		
Tanec s hadem	44		
 RUSKÝ CIKÁNSKÝ TANEC	46		
 šatník	50		
Tréninkové oblečení	50		
Galabeya	52		
Podprsenka	56		
Pás	66		
Sukně	74		
• kolová	74		
• úzká	78		
• volánová	80		
• tréninková	86		
		Kalhoty	87
		Živůtek, choli	90
		Rukávky	92
		Thoba	95
 taneční pomůcky	96		
		Hůlka	96
		Závoj	96
		Šavle	97
 kostýmové doplňky	98		
		Turbany a šátky	98
		Čelenky	98
		Květiny	98
		Korálková čepička „Kleopatra“	99
		Šperky	99
		Boty	99
 tipy na závěr	100		
		XS, S postava	100
		XXL postava	100
		Dětské kostýmy	101
		Tanec v těhotenství	101
		Vystoupení s lektorkou	102
		Barva kostýmu	102
		Kostýmy pro skupiny	103
 příprava na vystoupení	104		
		Vlasy	104
		Tělo	104
		Makeup	104
		Brýle	104
		Spodní prádlo	104
		Chrániče na kolena a ortézy	105
		Cestovní taška	105
		Výraz	105
 příloha	106		
		zdroje	112

Warda,
Khalida, Iva
foto : J. Tvaroh

úvod

Kniha, kterou držíte v ruce, má být příručkou pro začínající i pokročilejší tanečnice. Profesionální kostýmy jsou drahé a ne vždy originální, proto si velká část tanečnic kostýmy sama vytváří nebo nechává šít. Olga Warda Kendall a Hana Khalida Kupková, profesionální lektorky a mezinárodně úspěšné tanečnice, vám vysvětlí rozdíly mezi jednotlivými styly orientálního tance. Popíšeme si, jak vypadá typický kostým pro každý ze stylů; na co si dát pozor a jak se držet stylu a současně vytvořit individuální kostým, který bude lichotit vaší postavě, místo toho, aby upozorňoval na její nedostatky. Spolu s Ivou Czyžovou, která se dlouhodobě zabývá tvořením a ručními pracemi, se pak podíváme na střihy kostýmů a možnosti jejich zdobení. Autorky se podělí o praktické postřehy a tipy, které vyznívaly během vlastního vystupování, a vyvrátíme také některé zažité mýty o orientálních tanci. Kniha by vám měla být praktickým rádcem a průvodcem. Ušetříte si začátečnické trapasy a škobrtnutí a budete se moci plně soustředit pouze na váš tanec.

Když se řekne orientální tanec, většinu lidí jako první asociace napadne svůdnost a smyslnost, a hned jako druhá pohádková zdobnost. Díky němu ženy poznávají své tělo, učí se ho používat a ovládat, a také ho milovat a vážit si ho bez ohledu na typ postavy nebo věk. V České republice se orientální tanec začal významněji šířit až po listopadu 1989, kdy ve větších městech začala vznikat první taneční studia. Ženy si tento typ pohybu brzy oblíbily. Nejen, že mohly tančit nezávisle na partnerech, ale brzy na sobě začaly pocítovat jeho pozitivní účinky. Kromě posíleného sebevědomí a uvědomění si síly vlastní ženskosti má břišní tanec druhem zapojených svalových skupin pozitivní vliv na ženskou vnitřní orgány. Mnoho žen připisuje tanci důležitou roli při úspěšném otěhotnění, porodu nebo úlevě od bolestí, dalším zase pomáhá rozpohybovat ztuhlá ramena a šíjí od věčného sezení u počítače. Část studentek dokonce v tanci později najde své životní povolání jako lektorky nebo profesionální tanečnice.

Tanec v arabských zemích, podobně jako tanec všude na světě, plnil různé společenské funkce – tančilo se na svatbách a jiných oslavách, tanec také doprovázel různé druhy rituálů. Společenské zvyklosti v arabském světě ve většině případů nedovolují vzájemné veřejné dotýkání se osob opačného pohlaví, proto se v této oblasti nerozvinuly párové tance jako u nás, ale jedna či více tanečnic tančí pro přihlížející publikum. Diváci tanečnici sledují nebo ji doprovázejí tleskáním, zpěvem nebo hrou na hudební nástroje. Základními doprovodnými nástroji v arabském orchestru jsou oud (loutna), kanoun (citera), riqq (arabská tamburína), ney (flétna) a darbuka (arabský buben). Dalšími nástroji jsou housle, mizmar (arabský hoboje) a akordeon.

darbuka foto: D. Král

úvod

Postupem času se tanec přesunul ze soukromých společenských příležitostí také na pódia divadel a kabaretů a tomuto prostředí se přirozeně přizpůsobil i jeho výraz a používané kostýmy. V současné době se díky fúzím s jinými druhy tance pod pojmem orientální tanec skrývá mnoho stylů.

Rozdělení stylů orientálního tance v této knize vychází především z potřeby přehledného členění tanců pro studentky a začínající tanečnice. Zejména pro ně jsme potřebovali definovat, co to vlastně orientální tanec je. Pro potřeby této knihy jsme se tedy rozhodli rozdělit orientální tanec do čtyř základních kategorií: **folklór, klasický tanec, fusion a tanec s rekvizitami**.

Příklady folklóru byly v této knize zvoleny s ohledem na ty tance, se kterými se studentky v kurzech setkají nejčastěji, výčet všech druhů orientálních folklórních tanců by byl samozřejmě mnohem širší. Mohli bychom dále a dále pokračovat: např. fellahi, zaar, tanoura, dabka, iraqi a další. Tyto tance ponecháváme nepopsané jako prostor pro individuální zájem a zlepšování.

Klasický orientální tanec vznikl spojením baladi (*viz Přehled tanečních stylů – str. 10*) s baletem a byl obohacen pro potřeby vystupování v kabaretu o další jevištní prvky.

Fusion je anglický termín, který označuje styl tance, ve kterém jsou rovnoměrně zastoupeny a promíchány prvky různých stylů; v našem případě klasického orientálního tance např. s flamencem, sambou, tangem atd... Za fusion je možné označit v podstatě všechny styly tance kromě folklóru. Svérázné postavení zaujímá tribal, který je ve svém principu původně také fusion, ale postupem času se definoval do samostatného tanečního stylu, od kterého se odvozují různé varianty tribal fusion stylu – gothic, burlesque... Tance s rekvizitami jsou také ve své podstatě fusion, ale pro potřeby definování do této knihy je vyčleňujeme do samostatné části.

Současně zcela záměrně soustředíme pozornost pouze na základní teorii a vynecháme historii a vývoj orientálního tance, otázku výběru hudby a další oblasti, jejichž znalost je pro tanečnici stejně důležitá jako vhodný kostým.

V této knize jsme se snažili, pokud to šlo, používat české překlady pojmů. Ve zbytku výrazů se snažíme držet anglické transkripce, protože angličtina je v tanečním světě nejběžnějším mezinárodním komunikačním prostředkem.

Taneční kostýmy, stejně jako každé jiné dámské oblečení, podléhají tlaku aktuálních módních trendů. Doporučení, která najdete na následujících stránkách, shrnují principy tvorby kostýmů pro orientální tance, které jsou zásadní a obecně platné, ať se móda posune jakýmkoli směrem. Doufáme, že se vám tato kniha stane nadčasovým společníkem a užitečným průvodcem.

Autoři

přehled tanečních stylů ►►

Khalida
foto: J. Tvaroh

přehled tanečních stylů

folklórní styly

Baladi (beledi)

Základ slova „*balad*“ znamená *tradiční, venkovský, původní*. Tento egyptský folklórní styl se tančil doma, na oslavách a večírcích, mezi lidmi. Díky okolnostem jeho vzniku je pro tento styl typické, že se tančí prostorově úsporně, tanečnice obvykle improvizuje. Zapojuje výrazné pohyby boků, chybí dramatické otočky, arabesky a jiné baletní prvky nebo prudké pohyby hlavou. Tradiční *baladi* se tančí vždy naboso v šatech dlouhých minimálně do půlky lýtky, ale obvykle delších, rovného střihu a s dlouhými rukávy. Tyto šaty se nazývají *galabeya*.

Materiál byl obvykle přírodní a tanečnice měla boky pro zdůraznění pohybu opásané pruhem kontrastní látky. S přesunem *baladi* z venkova na pódia a prezentováním kabaretní formy *baladi* se zvýšila potřeba udělat kostým efektnější a výraznější pro diváka. Materiál šatů se volí lesklý a efektní, stříh díky elastickým materiálům více obepíná tělo. Nejnovější módní trend také prohloubil výstřih šatů téměř k linii pasu a nechal z nich vykukovat zdobenou podprsenku. Délka *galabeyi* však zůstává, nezkracuje se.

V tanci *baladi* se často místo prostého pruhu látky přes boky používá penízkový šátek. Přesný původ jeho vzniku se zřejmě již nedozvíme, nicméně se traduje, že tanečnice byly za svá vystoupení odměňovány tak, že diváci během vystoupení přímo na tanečnice házeli drobné mince, případně je zastrkovali za pruh látky, který tanečnice měly přes boky. Po vystoupení si tanečnice penízky na pás našívaly, protože to byl nejbezpečnější způsob jejich uložení a tanečnice měla svůj majetek neustále při sobě. Při tvorbě svých kostýmů penízkový šátek používejte na folklórní styly (*baladi, saidi, shaabi...*) nebo na trénink, studentky ho také mohou využít na moderní orientální tanec, *drumsolo*, cikánský *fusion* a další.

Nepoužívejte penízkové šátky na klasický orientální styl nebo jemné tance se závojem či křídly.

Vlasy se u *baladi* tradičně splétají do copu a zakrývají dlouhým šátkem, který zahaluje všechny vlasy. Kabaretní forma někdy používá zdobený pruh látky, který zakrytí spíše naznačuje.

Volba odpovídajícího kostýmu záleží na tanečnici – v čem se bude cítit dobře – a také na zvolené hudbě. Čím tradičnější hudba, tím vhodnější je použít původní styl kostýmu.

Warda
foto: J.Tvaroh

přehled tanečních stylů

folklórní styly

Saidi

s hůlkou nebo bez hůlky

Saidi je folklórní tanec z jihovýchodní části Egypta z oblasti zvané Said. Jde o veselý dynamický a zemitý tanec, pro který jsou typické různé druhy skoků, houpavá těžká chůze, důraz je kladen na pohyby pánve a boků (twisty, dropy, kicky...). Pro tradiční verzi tohoto stylu se volí *galabeya*, opásaná pruhem látky nebo penízkovým šátkem. Pro moderní verzi se používají dlouhé *baladi* šaty, které mohou být doplněné šátkem přes boky a šátkem na hlavě. Tančí se většinou naboso.

Při chůzi se používá celé chodidlo na rozdíl od klasického orientálního tance, který se tančí převážně na pološpičkách. Typickou rekvizitou je hůlka (nebo 2 hůlky) buď rovná, nebo s jedním zahnutým koncem. S hůlkou tanečnice provádí různé prvky – především točení v jedné ruce, balancování na hlavě a údery o zem. Hůlka je vyráběna z bambusu a obvykle se pro větší efekt polepuje stříbrnou nebo zlatou páskou, kabaretní hůlky mohou být barevné a dozdobené flitry. V souvislosti s tímto stylem můžete slyšet název *raks assaya* a *tahtib*. *Raks assaya* v překladu znamená tanec s hůlkou; *tahtib* je mužská varianta tohoto stylu, kdy muži napodobují umění boje se zbraní. Forma *saidi*, kterou tančí ženy, je mnohem jemnější a hravější než stejný styl v podání mužů.

Warda
foto: J.Tvaroh

přehled tanečních stylů

folklórní styly

Khaleegy

Tento tanec pochází z oblasti Perského zálivu a tančí se v mírných variacích od Kuvajtu přes Irák po Saudskou Arábii. Působí radostně a uvolněně. Zpočátku byl tančen pouze ženami pro ženy jako oslavný tanec na svatbách, potom opět pro svou efektnost přešel i na taneční pódia.

Typickým oděvem pro *khaleegy* je *thobe al nasha'ar* – jde o velmi širokou rovně střiženou tuniku – levnější *thoby* jsou jen obdélníkovou látkou s průstřihem na hlavu. Originální *thoba* z oblasti Perského zálivu je obvykle hedvábná, luxusně zdobená, bohatě vyšívána (zejména na předním díle) a představuje spíše šperk než oděv. Levné egyptské varianty jsou šifónové zdobené flitry.

Domácí vyhotovení *thoby* je záležitostí pro trpělivé a zručné ruce, proto se na většině vystoupení setkáme s dováženými *thobami*. Pod *thobu* se může nosit *galabeya*, sukně a top nebo elastická kombinéza (*body stocking* nebo *cat suit*) podle uvážení tanečnice – *thoba* se původně oblékala přes běžný společenský oděv, ve kterém se ženy dostavily na svatební oslavu. V takto volném oděvu nevyniknou klasické prvky orientálního tance jako shimmy, vlny a osmičky, proto se v *khaleegy* používá zejména typický základní krok a výrazné pohyby hlavou a rukama. *Thobu* si tanečnice různě přidržuje, přitahuje, nadzvedává nebo si z látky *thoby* vytvoří „závoj“ nad hlavou. Prvky zobrazují každodenní činnosti a některé mají tranzovní charakter. Tančí se naboso s rozpuštěnými vlasy. Díky typickému pohazování a točení hlavou se *khaleegy* někdy říká také „*tanec vlasů*“.

Khalida
foto: J. Tvaroh

přehled tanečních stylů

folklórní styly

Melaya leff

neboli Alexandrijský tanec (Eskanderani)

Melaya leff vznikl v městském prostředí přístavu Alexandrie, je to velmi veselý a koketní tanec. Tančí se buď naboso nebo ve střevíčkách s vysokým podpatkem. Přílehlavé šaty jsou jasných barev, tradičně s výrazným květinovým vzorem, okolo výstřihu a spodního okraje s volánem; často jsou volány umístovány diagonálně.

Hlavní součástí kostýmu je melaya. Jde o obdélníkový kus černé neprůhledné látky – nejčastější rozměr je 2,4 × 1,3 m, do kterého se tanečnice během vystoupení zahaluje, omotává a zase laškovně a svůdně nechává některé části těla z melayi vykukovat. Vlasy jsou zahalené černým šátkem omotaným okolo hlavy. Šátek má po obvodu barevné bambulky, takže vyvolává dojem pestrého věnečku.

Jevištní verze šatů pro tento tanec jsou bohatě pošívány korálky a flitry. *Melaya* je také bohatě zdobena, buď jsou velké flitry jen po obvodu, nebo i v širokém pruhu uprostřed; látka je černé barvy (zřejmě pod vlivem poptávky ze zahraničí v poslední době přibyly v egyptských obchodech s tanečními kostýmy také barevné *melayi*) a neprůhledná. Vlasy se schovávají pod šátkem nebo dekorují květinovým věnečkem, nosí se spletené do copů i rozpuštěné.

Délka šatů pro tento styl záleží na individuálním rozhodnutí tanečnice. Přestože mohou být kratší než u jiných tanečních stylů, dejte proto pozor, aby neodhalovaly víc, než chcete. Při tvorbě kostýmů nejen na alexandrijský tanec se pohybujete na tenké hranici, kterou je dobré nepřekračovat, pokud si přejete, aby vaše vystoupení publikum bralo s respektem jako umělecký zážitek, nikoli jen jako sexuální výzvu.

Marina
foto: J. Tvaroh

přehled tanečních stylů

folklórní styly

Núbijský tanec

Tento tanec pochází, jak název napovídá, z oblasti Núbie – části jižního Egypta a severního Súdánu. Mísí se v něm prvky arabské a africké a dodnes je ho možné vidět v autentickém provedení. Podobně jako *hagalla* (viz *Přehled tanečních stylů* – str. 22) je to oslavný skupinový tanec, tančený zejména na svatbách. Stejně jako ostatní folklórní styly není zvláště technicky náročný, používá zejména jednoduchý krok, velké uvolněné pohyby a křížení rukou a nohou. Jeho houpavý rytmus a uvolněný výraz je velmi radostný a pozitivní, a proto v kurzech orientálního tance oblíbený.

Kostým na núbijský tanec lze nejkratším možným způsobem popsat jako dlouhou a volnou noční košili s dlouhými rukávy, která má přibližně od oblasti kolen dolů volán. Tradičně je košile bílá z přírodních materiálů, pro pódiové účely se opět přidávají barvy, flitry a lesklé látky. Někdy se kostým přepásává pruhem kontrastní látky přes boky. Vlasy jsou vždy zahaleny dlouhým závojem či šátkem (okraje šátku upevněného na hlavě by měla mít tanečnice možnost držet v ruce při rozpažení rukou); spleteny do copů. Evropské tanečnice, pokud nemají přirozeně dlouhé černé vlasy, si mohou vypomoci umělými copy (nejčastěji z chemlonu), zdobenými kytíčkami. Tančí se naboso.

Warda a Khalida
zvítězily v roce
2011 s nubijským
tancem na soutěži
Bellydancer of the
World v německém
Duisburgu v kategorii
folklórní duo
foto: A. Elbing